

ARMENPENNINGEN VAN DE GENTSE GILDEN

uit de verzameling van Louis Minard

door Jacques Priem

In de 19e eeuw woonde er in Gent, België een man die veel heeft bijgedragen aan de numismatiek, Louis Minard. Zijn vader, afkomstig uit Bordeaux, Frankrijk, huwde op 18 september 1794 te Gent. Uit dit huwelijk werd op 7 juni 1801 Louis geboren. Louis trouwde op 21 mei 1828 met Maria Isabella Bogaert. Zijn vrouw zou na enkele jaren overlijden.

Louis hertrouwde op 16 mei 1835 met Maria Jacquolina van Hoorebeke. Zij zou na het overlijden van Louis in 1875 zijn onderzoekingen en gegevens in boekvorm laten vastleggen. De verzameling die hieraan ten grondslag lag werd in 1882 openbaar verkocht.

Net als in andere middeleeuwse steden in de Noordelijke en Zuidelijke Nederlanden kende ook de stad Gent een armenzorg. Deze armenzorg werd door verschillende instanties gefinancierd, deels door de gilden, deels door de kerkelijke instanties maar ook door weldoeners en de stedelijke overheid.

Beeldtenis van St. Nikolaas in bisschopsgewaad met mijter en staf in de linker hand. De rechterhand houdende boven kinderen in een ton. Het omschrift luidt: LOONS VAN DEN ARMEN VAN DE AUDE KLEERKOOPERS. Op de keerzijde de tekst VLEESCH en het jaartal 1753. Het omschrift luidt hier: DOEN MAEKEN EERST GESW. G. POPPE PIETERS DAEL INT JAER 1753.

De eerste twee armenpenningen waren van de nering Oude Warriors (oude kleerkopers). Deze nering bestond reeds in vroegere tijden en werd opnieuw opgericht in de regeerperiode van Karel V.

Krachtens een Concession Caroline werden ze bij het kleermakersgilde ondergebracht. Van deze nering werd reeds melding gemaakt in de rekeningen van de veldtocht naar Douai in 1302. Op het patroonsfeest, 6 december, deelde ze "na het bijwonen van een mis, opgedragen aan hun patroon" brood en vlees uit aan de armen. Gewoonlijk waren dat 106 broden, elke arme kon er twee bekomen tegen afgifte van een penning. De verdeling ging als volgt te werk: de gezworenen van dienst deelden er 76 uit, de aftredende gezworenen 24 en de bode de laatste 6.

Uitgesteld kleed met kroon. Het omschrift luidt: ALS GESWORNE I.V. CAUVENBERGE EN I. LEDUEC. Op de keerzijde de tekst BROODT en het jaartal 1784. Het omschrift luidt: LOONS VAN DEN ARMEN VAN DE AUDE KLEERKOOPERS.

Ook werden er armenpenningen uitgedeeld door de nering van roetkaarsgieters. Deze nering had van keizer Karel V het alleenrecht gekregen op hun gewichten enz. te merken wat door de stedelijke overheid werd bevestigd.

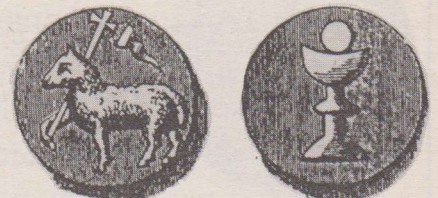
De armenpenningen werden uitgedeeld door de deken en de gezworenen aan de behoeftigen van hun nering.

De hierboven afgebeelde penning werd gebruikt door meer dan één nering. Deze hadden meedere patronessen en patroons maar de hoofdpatroon was Sint Nikolaas.

Sint Nikolaas met mijter en staf in zijn linker hand, zegent met de rechter hand drie kinderen in een ton. Op de keerzijde staat een vijzel met twee handvatten en een stamper. Dit is een algemene penning van verschillende neringen.

Hij was de hoofdpatroon van de waskaarsmakers, deze werd opgericht tijdens de regering van Karel V. Ze bestond bij decreet van 8 oktober 1667, erkend onder Philips V van Spanje en opnieuw door Karel VI bevestigd op 29 april 1713. Ook de neringen van kruideniers, kaaskopers, kaarsemakers en waskaarsgieters hadden St. Nikolaas als hun patroon.

Voorzijde: lam met kruis in rechter voorpoot en daaraan een wapperende banner. Op de keerzijde een kelk met hostie (Patronis de H. Catharina).

De volgende armenpenning was van de grauwwerkers en de lammenwerkers. Deze nering werd in Vlaanderen door alle regerende vorsten erkend en is na de Concession Caroline zelfstandig gebleven. In het register V.V. dat zich in het stadsarchief bevindt staat op bladzijde 134 een ordonnantie uit 1639 waar verschillende regels van deze nering werden geregeld.

Op de voorzijde een wapenschild met daarin de patroon van het smedersgilde, St. Eloisius in bisschopsgewaad met mijter en bisschopsstaf in de linkerhand en de letters S.G. wat SmedersGilde betekent. De keerzijde is blanco gelaten voor het aanbrengen van een volgnummer.

Als laatste armenpenning laten wij u kennis maken met de weldadig-

heidspenning van de smeders. Deze werd uitgegeven door het hoofdbestuur. Het smedersgilde is een van de oudste der gilden. Hiervan wordt melding gemaakt in de rekeningen van de Veldtocht naar Douai in 1302.

Het gilde was onderverdeeld in twaalf onderdelen maar door de Concession Caroline waren er maar acht erkend. Dus naast de deken waren er maar acht gezworenen erkend in plaats van de oorspronkelijke twaalf.

De viskopersnering werd opgericht onder de Graven van Vlaanderen en erkend door alle koningen, hertogen, graven enz. Ze

wordt vermeld in de veldtocht van de Vlamingen in 1302 naar Douai.

Voorzijde: gekroond schild op een effen vlak met in het schild het cijfer 4 en de letters A.B. Het getal vier was de waarde en de letters A.B. betekende 'Armen Brood'. Keerzijde: effen vlak bestemd voor het aanbrengen van een nummer waaraan de eigenaar herkend kon worden.

Hun gebouw werd in de nacht van 4 december 1872 door brand bijna vernield, maar met goed gevolg hersteld in zijn oorspronkelijke staat.

Ook deze nering had een weldadigheidspenning voor het verkrijgen van brood. Met deze penning had men recht om maandelijks brood op te halen.

Lit.:

Description de méreaux et autres objets anciens des Gildes et Corps de Métiers Eglises, etc. - L. Minard - Van Hoorbeke.